קיח א מיי׳ פ״י מהל׳ טומאת קים ב מיי׳

קב ג מיי' פ"א מהל' תמורה :הלי"א קבא ד מיי׳ שם הל״א והלכה

יב: קבב ה מיי שם הלי"ב ופ"ז מהלי ערכין הלכה ז: קבג ו מיי פי"ח מהלי מעה"ק

תורה אור השלם

ו. לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב ואם המר

2. וְאָם בְּהַמְּה אֲשֶׁר יַקְרִיבּוּ מָמֶנָה קָרְבָּן לִייִ כּל אֲשֶׁר יַתַּן מָמֶנֵּוּ לִיִּיִ יִהְיָה לְּדָשׁ:

ניקטר לון אייניו לון ש. ויקרא כז ט ואָל פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא. הָבִיאוֹ לְהַקְּרִיב קָרְבָּן לִיְיָ לִפְנֵי מִשְׁבֵּן יְיָ דָּם יַחְשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא משְּכּן יָיְ דְּם יַחְשׁבּ לְאִישׁ הַהוּא שַּבְּרָב עַמּוּ מִקְרָב עַמּוּ 1. זְנְקְרָב אָת קָרְבּן יִיְ אִישׁ אַשְׁר מְיָצְא כְּלִי וְהָב אָצְעְרָה זְצְמִיד טִבְּעַת עָגִיל וְהַב אָצְעְרָה זְצְמִיד טִבְּעת עָגִיל וְהַבּ הָאָצְרָה על נפשתינו לפני יי:

במובו לא יְבַקַּר בֵּין טוֹב לְרַע וְלֹא יָמִירָנוּ וְאָם הָמֵר יְמִירָנוּ וְהִיְהּ הוא ותמורתו יהיה קדש לא

הגהות הגר"א

[א] גם' כדתניא. ל"ל כדתנן: [ב] רש"י ד"ה לרבות. זו ל"ג: [ב] אם ל"ע. לכך נראה [ג] תום' ד"ה ר"ע. לכך נראה כו'. וכ"ה במתני' דתרומות להדיא רק שנחלפו המנאים וכ"כ שם הר"ש ומתורץ הושיית תום":

שינויי נוסחאות

אן אמה. ס"א כדתנן החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרם עד כמה הוא עושה מלא מענה מלה אמה בית ארבע סאין ר' יוסי אומר חמשה. [ובכ"י אחר נוסף וזו היא נוסחת הרגמ"ה ו"ל] (ש"מ) בן הקבר הרי זה עושה בית הפרם מלא מענה משמע מוי"ט, ד] הוא עושה תמורה ולא (ש"מ) כן אלא בבהמה (ש"מ) ויש (מיר היחיד עושה (מי"ם) זו ויש] מעשר קדשי מזכח ילאו קדשי סבית (ש״מ) יחן יחיד (משמט קרכן (משמט) יחן יחיד (משמטע קרכן (משמט) יבן וקרכן רמשמעע קרכן מציך לל"ל (יועב"ץ יגן ב"ה דבר שבא הובה מ"ל (מ"מ) ידן ר"ש והלא מעשר (מ"מ) טון שאינו בא מעשר (מ"מ) טון שאינו בא מוז מוכשיו מוחפות (מיימי נשתפות (ש"ח) עושה בית (ש"ח) יו) לחחד משני רחשים היה הקבר ומשם הלך לתוך שדה חבירו מלח (ש"ח) תֹו וכל אחד תורם בשביל עצמו הס"ד (ש"ש) יטן מיכת זו עצמו הסק", (ש"ם) "כן מיכת ואם המר ימיר (ש"ם) כל] וגו' ולמה ילל (ש"ם) כל] נגו' ולמה ילל (ש"ם) כל] ל"ל ימירנו כג] נ"ב נ"ל לו קרבן וכו' והלי או לישנת וכו' (ש"ח) לדן לקתני ת"ל קרבן (ש"ח) להן נ"ב נ"א או קרבן (ש"ח) לון או קרבן מעום (ש"ח) לון וקרבן (צ"ק) לת] דעפר נית הפרק מטמאין מאי (ש"מ) כע] ל"ל דתניא וכ"ה לן תיבות לשון רש"י המוי"ט. מ"מ) לאן דמס׳ גרסינן השוו) לגן לתול מוומע גרסינן השותפין (ש"נו) לכן ז"ל ורי"א. (דבנ"ח) לגן ולפי פי' ר"י לא גרסינן בגמ' דמנן אלא דתניא. (דש"ק וצ"ק) לדן ז"ק מ"ו. שלש שדות של שתי מענות. פירש"י אותה שדה שהיה נה קבר ושדה לכאן ושדה לכאן אם דרך הבקעה לחרוש שדותיהם ממזרח למערב עושה בית הפרס אותה שדה שבמזרח ואותה ודרום חורשין שם אותה בית הפרס אותו של לפון ואותו של דרום שדה שבמערב ואם לפון ודרום חורשין עושין בית הפרס אותה

שדה של לפון ודרום ל' רש"י ווה הטעם ניחא לרבנן אבל מה שפירש"י לרבי אליעזר לא נהירא דפירש כל ארבע שדות שסביב בית הפרס שלו הן בית הפרס והעפר יח מטמאינן ומאי טעמא הוא זה שאם חרשו ממזרח למערב למה יטמאו לפוז ודרום ואם חרשו מלפון לדרום למה יטמאו מזרח ומערב לכן נראה לפרש רבי אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס דלעולם מה שנחרש מבית הפרם לשדה אחר שאללו עשאהו בית הפרס וכן אם נחרש מאותה שדה שניה לשלישית וכן משלישית לרביעית וכן לעולם כולן עושין זה את זה בית הפרק: מתני' . היא ישרתנן השותפין שתרמו זה אחר זה ר' אליעזר אומר תרומת שניהם תרומה. דכיוו דשניהם יש להם חלה בו והא דממעטינן מאתם ולא שותפין ש היינו לענין דכל תרומתן אינו תרומה אבל מקלת תרומתו של זה ומקלתו של זה הוי תרומה: רבי עקיבא אומר אין תרומת שניהם תרומה. פירש"י ואפילו של ראשון דכיון דחזר השני ותרם גלי דעתיה דלא ניחא ליה בתרומה של ראשון והוה ליה תורם שלא מדעת וכן שני ס לשון רש"י ולא נהירא דאין זה כמו ולא תמורה אחר תמורה דהתם הראשון תמורה והשני אינו תמורה [1] לכך נראה לפרש כמו כן הכא דהראשון תרומה ולא השני וקשה דבפרק ג' [מ"ג] דמסכת תרומות לאן תנן שותפין שתרמו ר"ע אומר תרומת שניהם תרומה לם וחכ"א אם תרם הראשון כשיעור כו' וא"כ קשיא דר"ע אדרבי עקיבא נוונראה לר"י דבשמעתין מיירי כשנתנו רשות זה לזה לתרום ומשום הכי תרומת הראשון תרומה לר"ע שהרי מדעת חבירו תרם והשני אינו כלום דנתן לחבירו רשות לתרום וכבר תרם ורבי אליעזר סבר דתרומת שניהם תרומה דגלי אדעתייהו דכל חד ליזולא) ניחא ליה בתרומת חבירו אבל התם בשלא נתנו רשות זה לזה לתרום הלכך כל חד אדעתיה דנפשיה תרם חלקו

לפיכך תרומת שניהן תרומה מקלת:

שלש שדום ושתי מענות. אותה שדה שהיה בה הקבר ושדה לכאן ושדה לכאן אם דרך בני הבקעה לחרוש שדותיהן מזרח ומערב עושה בית הפרס אותה שדה שבמזרח ואותה שבמערב ואם לפון

שלש שדות ושתי מענות "וכמה מלא מענה

מאה אמה לו [א] כדתניא לוהחורש את הקבר

ם עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה:

ואין תרומה אחר תרומה כו': מתניתין מני

ר"ע היא יו דתנן יו השותפין שתרמו זה אחר זה

רבי אליעזר אומר תרומת שניהם תרומה ר"ע

אומר אין תרומת שניהם תרומה יוחכמים

אומרים אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת

השני תרומה ואם לא תרם כשיעור תרומת

בו': השני תרומה: ואין תמורה עושה תמורה כו':

מאי מעמא אמר קרא יותמורתו ולא תמורת מאי מעמא הולד עושה תמורתו: ואין הולד עושה תמורה: דאמר קרא

הוא הוא חולא ולד: ר' יהודה אומר הולד

עושה תמורה: דאמר קרא יהיה לרבות את

הולד ורבנן שלרבות ששוגג כמזידש: מתני׳

יהעופות יוהמנחות אין עושין תמורה שלא

נאמר אלא פתמה שיהציבור והשותפין אין

. עושין תמורה שנאמר ילא יחליפנו ולא ימיר

יחיד עושה תמורה ואין הצבור והשותפין

עושין תמורה ®הקדשי בדק הבית אין עושין תמורה אמר ר"ש ® והרי מעשר בכלל היה

ולמה יצא יולומר לך מה מעשר קרבן יחיד

יצאו קרבנות צבור ומה מעשר יוקרבן מזבח

יצאו קרבנות בדק הבית: גכו' ת"ר יכול יהו

קדשי בדק הבית עושין תמורה ת"ל יקרבן מי

שנקראו קרבן יצאו קדשי בדק הבית שלא

נקראו קרבן ולא יוהתניא אי נקרבן שומע

אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר יונקרב את קרבן ה' וגו' ת"ל

ואל פתח אהל מועד לא הביאו יכל הבא אל

פתח אהל מועד חייבין עליו משום שחומי חוץ

וכל שאינו בא לפתח אהל מועד אין חייבין

עליו משום שחומי חוץ אלמא איקרו קרבן

אמר רבי חנינא לא קשיא הא ר"ש הא רבנן

לר"ש איקרי קרבן לרבנן לא איקרי קרבן ולא

והכתיב ונקרב את קרבן ה' קרבן ה' איקרי

קרבן לה' לא איקרי ת"ר פלא יבקר בין טוב

לרע' ולא ימירנו למה נאמר והלא כבר נאמר

לא יחליפגו ולא ימיר אותו מוב ברע וגו' לפי

שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו משמע

קרבן יחיד יח קרבן צבור וקרבן מזבח יח וקרבן

בדק הבית יש ת"ל לא יבקר אמר

ר"ש יח והרי מעשר בכלל היה ולמה יצא

התם או אשר ישחט [ויקרא זו] ולאו מילתא היא: (ג) קדשי בדק הבים. סתמן בעלי מומין ואינן ראויין לאהל מועד מ"מ קרבן איקרו: לר"ש. דמתניתין איקרו קרבן ומש״ה ממעט להו איהו מהיקשא דמעשר בהמה ולא מקרבן: **קרבן לה' לא איקרי.** דההוא הוי משמע קרבן

סתמא אבל השתא לא משמע קרבן סתמא: ה"ג ס"ר לא יבקר כו'. ל"א גרסינן הא רבי הא ר"ש לר"ש איקרו קרבן לרבי לא איקרו קרבן. ולהאי לישנא פרשינן דבמתניתין ליכא פלוגתא אלא כולה ר"ש ודקתני קדשי בד"ה אינן עושין תמורה לאו מקרבן נפקא אלא

ר"ש קאמר לה והדר מפרש טעמא הלכך ליכא למימר הא ר"ש הא רבנן: הכי גרסינן להאי לישנא **מאי רבי ומאי ר"ש דסניא לא**

בקר בין טוב לרע וגו': למה נאמר. האי קרא גבי מעשר והלא כבר נאמר לא יחליפנו וגו' נשם כון דמשמע כל הקדשים עבדי תמורה

ומעשר בכלל: ו**קרבנום או בר"ה.** והאי ברייתא כולה רבי שמעון היא דאית ליה קדשי ב"ה איקרו קרבן ורבי שמעון קא

מפרש טעמא ואזיל. ואפילו ללישנא קמא הא ודאי כולה ר"ש היא דקתני תלמוד לומר לא יבקר וגו' כלומר להכי הדר כמיב

סמורה גבי מעשר להקיש אליו שאר כל הקדשים כדקאמר רבי שמעון: ודבר שבחובה. מפרשא לקמן [ע"ב] למעוטי מאי:

לומר לך מה מעשר קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא בחובה ודבר שאינו «יו בשותפות אף כל קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא בחובה

רוחות שאין דרך לחרוש שתי וערב. ואותן שתי שדות גופייהו לא הוו כולהו בית הפרס אלא שיעור שתי מענות מענה לזו ומענה לזו אבל אותה שדה שהקבר בה טמאה כולה דלא ידעינן באיזה מקום ממנה היה הקבר ומשום הכי עושה (6) מלא מענה לכל לד דשמא יוולאחד לב׳ ראשיה היה הקבר ומשם הלך לאותה שדה חבירתה מלא מענה

ששם גלגלה המחרישה אם טפר ביח הפרס והעלמות אבל לא לארבע

דוה הוא שיעור חרישת הקבר דכך שיערו חכמים דמלא מענה ראויות העלמות להתגלגל ע"י המחרישה: סרומת שניהם תרומה. שהרי לשניהם חלק בוים: אין פרומפ שניהם תרומה. ואפילו של ראשון דכיון דחזר השני ותרם גלי אדעתיה דלא ניחא ליה בתרומת הראשון והוה ליה ראשון תורם שלא מדעת וכן שני: לשיעור. אחד מחמשים: ואם לאו. כגון שתרם בעין רעה תרומת השני תרומה ולרבי עקיבא בין כך ובין כך לא הויא תרומה ומתניתין נמי סתמא קאמר הלכך רבי עקיבא היא: לרבות שוגג למויד. ולקמן בפרק שני (דף יו.) מפרש לה כסבור להמיר שחור והמיר לבן [ב] (כ) ישו זו דגבי קדשים לא קדיש דהוי הקדש טעות וגבי תמורה קדיש: בותבר׳ אלא בהמה. כן ימיר בהמה בבהמהי: קדשי בד"ה אינן עושין תמורה. דגבי תמורה כתיב קרבן וקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן כדמפרש בגמרא: אמר רבי שמעון כו'. דסבירא ליה דקדשי בד״ה איקרי קרבן הלכך לא נפקא לן דלא עבדי חמורה אלא מהכא והלא מעשר בהמה בכלל כל הקדשים היה דעבדי תמורה כדכתיב (ויקרא כז) ואם המר ימיר וגו' יאז למה יצא דכתיב בדידיה דעביד תמורה אם המר יפומיר וגו' מה מעשר הרבן יחיד הוא דעושה תמורה אף כל קרבן יחיד עושה תמורה ילאו קרבנות לבור דמעשר ליתה בשותפות כדהמרינו . בפרק בתרא דבכורות (דף נו:) יהיה לך יולא של שותפות: גבו׳ קרבן. ואם (כל) בהמה אשר יקריבו ממנה וגו׳ וכתיב בתריה לא יחליפנו: ים אי קרבן שומע אני כו'. גבי שחוטי חוץ קאי והאי אי לישנא דתורת כהנים הוא כדאמרינן בכמה דוכתי או אינו כו׳. גבי שחוטי חוץ דדריש לעיל מהא מילחא להאי קרבן לדרשא אחרינא דקחני⁰ דח קרבן יח על הקרבן הוא חייב כרח בחוץ ואינו חייב כרת על חולין בפנים ועלה חני אי קרבן כלומר אי דרשינן להאי קרבן להכי משמע אפילו קדשי בד"ה כו". ואית דאמרי או מו משום דכתיב

מוספתא דאהלות רפי"ז אהלות ה) מוספתה דההנות רפי"ו ההנות
 פי"ו מ"א ע"ש [מ"ק ה:],
 ב) [תרומות פ"ג מ"ג וע' ר"ש],
 ג) [לקמן יו.], ד) [ע' מוס' לעיל
 ב. ד"ה הא גופא קשיא ותוס' חולין ב. ד"ה המסו, ה) וכדלהמו יז. ב. ד"ה המס), 6) [כדלקמן יו.
עי מוס', לעיל דף ב' ע"ח ד"ה
הס. ש"מון, 1) [לקמן לס! ע"ש]
נ) [לעיל ב:], 1) [לקמן לס! ע"ש]
נו) לעיל נ: ובמים קיו.: יותו סגי.
ני) לעיל נ: ובמים קיו.: יותו סגי.
ני) [ויקלס כון, 2) [במדבר יותן
() [מו"ב סמרי פרשה ון, מ) [תרומות פ"ג מ"ט. קידושין

הגהות הב"ח

(ħ) רש"י ד"ה שלש שדות וכו' ומשום הכי עושה בית הפרס מלח מענה: (ב) ד"ה לרצות וכו' וממו מענטי. לכן דזה גבי קדשים: וסמיל לכן דזה גבי קדשים: (ג) ד"ה אי קרכן וכוי מילמה היא הס"ד ואמ"כ מ"ה הא ר"ש דס"ל קדשי בדק וכוי איקרו דס"ל לר"ש במתניי :ליקרו קרבן כל"ל והד"ח:

רבינו גרשום

כי אתא רב דימי אמר ריש לקיש ג' שדות אם היתה טומאה באמצעית כשיעור ב' מטנות חוץ באמצעיו כשיעור ב בענור וווץ משדה האמצעית מלא מענה מיכן ומלא מענה מיכן בשדה החיצונות הוי בית הפרס, ולא רצה לומר ה׳ שדות כלומר דלכל ר׳ רוחות של אותו שדה מאה ד' רוחות של אותו שדה מאה אמה ליהוי בית הפרס אלא ב' מענות מענה מיכן ומענה מיכן והיינו טעמ' משום דדרך חרישה נקט ואין אדם עשוי לחרוש שדהו שתי וערב: מלא מענה מאה אמה. היינו בית ארבעת סאה דמאה על מאה היינו מקום זריעה ד' סאין מאה היינו מקום זריעה ד' סאין דילפינן מחצר המשכן דבמאה על חמשים הוו בית סאתים וטעמא דר׳ יוסי לא איתפרש לז: ולא רד' יוסי לא איתפרש לן: ולא תרומה אחר תרומה. דאין תורמין כ' תרומות גדולה מכרי אחד: השותפין שתריםוו אחד וה. מכרי אחד: ר' אליעוד אומר תרומת שניהם תרומה. משום דכל אחד תורם לדעתו. ר' יוםי אומר אם תורם לדעתו. ר' יוםי אומר אם תרם הראשון כשיעור. שאמרו חכמים עין יפה תורם אחד מארבעים בינוני אחד מחמשים עין רעה אחד מששים: אין תרומת השני תרומה. שכבר פטרו הראשוז: שלא נאמר תמורה אלא שמעון. מפרש מה טעם אין עושין תמורה שהרי מעשר בכלל כל ומוחה שהוה מעשו בכל כל בהמה היה ולמה יצא להקיש כר: והתניא או קרבן. דכתיב או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב אות מועד לא הביאו להקריב קרבן לה׳: שומע אני אף קרשי בדק הבית. יהא חייב משום שחוטי חוץ ואלו לא נקדשו להקריב עצמן אלא לדמיהן: לא קשיא הא רבי. דמוקי לקמן למה יצא מעשר לדרשא אחרינא ולא למעוטי קרבנות בדק הבית אלמא למנטי קובודובן קובידולמא סבירא ליה דקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן ולא איצטריך קרא למעוטינהו: והא ר' שמעון. דסבירא ליה דלהכי יצא מעשר למעוטינהו אלמא משום דסבירא ליה דאיקרו קרבן: ולדי "לא איקרו ליה דאיקרו קרבן: ולדי "לא איקרו קרבן והבתיב כר'. להאי לישנא קאמר השתא מאי ר' ומאי ר' שמעון דתנו רבנן וכר': וללישנא אחרינא דקאמר לרבנן לא איקרי קרבן קסבר ההוא סתמא דמתני׳ קיבן קטבר יחודא סובמא יבות דקתני קדשי בדק הבית אין עושין תמורה היינו רבנן מדלא איצטריך להו קרא למעוטינהו משום דסברי דלא איקרו קרבן ור׳ שמעון דקאמר והלא מעשר בכלל היה קאבו דמצריך למעוטינהו ממעשר אלמא משום דקסבר דאיקרו קרבן, וקאמר ולרבגן לא איקרו קרבן והכתיב כו'. דהכל במשמע שעושין תמורה ולהאי לישנא לא קא בעי מאי ר׳ ומאי ר׳ שמעון

קא בעי טאר דרובה. אלא מתחיל הברייתא דקתני תנו רבנן לא יבקר כר: **אמר ר' שמעון והלא מעשר כו'**. דהאי [לא יבקר] אמעשר קאי: ו**דבר שאינו בשותפות.** כדאמר בפרק בתרא דבכורות יהיה לך ולא של שותפות:

שימה מהובצת

. א חלה התרומה אלא על חלקו. ופר״י דהתם שלא נתן רשות זה לזה לכך כל אחד תורם לעצמו אבל הכא שנתנו רשות זה לזה ר׳ אליעזר סבר תרומת שניהם תרומה דכיון דתרמו שניהם גלו דעתייהו שבטלו רשות ולר"ע כו' ורבנן אמרי אי תרם כשיעור אין השניה כלום אי תרם פחות (או יותר) גלי בדעתא דלא בשביל חבירו תרם (אבל) קשה דרשא (דאתם ולא) שותפין במס' (קרושין מא:) דהא לכ"ע (הוי

תום' ד"א שלש שדות ובו' בולן עושין זה את זה בית הפרם. ורבנן סברי דאין יכול לעשות אלא ב' שדות הסמוכות לו שחורשין ממנו לתוכם והם לא יעשו אחרים ואפי הן עצמן לא יעשו אלא מאה אמה לכל אחד. ופ"ה דמיירי בשדה שנאבר בה קבר ונחרש ממנו לתוכו ולכך עושה בית הפוס מאה אמה חוצה לו לפי שכל השדה ספק אבל נחרש בו קבר ידוע אינו עושה בית הפרס: תום' ד"ה ר"ע ובו' וא"ב קשיא דר"ע אדרבי עקיבא. וכן משמע בירושלמי (תרומות פ"ג ה"ב) דלר"ע תרומת כל אחד חציה חולין וחציה תרומה לפ" שכל אחד